

Szabolcs-Szatmár-Bereg megye nem volt a forradalom középpontjában 1956-ban. Mégis történtek országosan is jelentős események. Záhonyban például *Szűcs Sándor* állomásfőnök felrobbantotta azt a sinkereszteződést, amely a magyar és a szovjet széles és keskeny nyomtávot kötötte össze.

Nyíregyházán három napi késéssel kezdődtek el az események.

1956

Október 26-án délelőtt a nyíregyháziak békésen tüntettek a zöld irodaház előtt, amelynek tetejéről *Budai András* leverte a vörös csillagot. Néhány perc múlva *Tomasovszki András* kitűzte a nemzeti színű lobogót. Hatalmas éljenzés tört ki a tömegből. Közben az épület mellett megállították a villamost és *Veres Viktória* elszavalta a Nemzeti dalt. A tömeg sorokba rendeződött és elénekelte a Himnuszt. Aztán jelszavakat kezdtek kiabálni. „Ruszkik mars ki!” — zúgott a tömeg. „A Kossuth Gimnáziumban diákokat tartanak fogva!” — érkezett a hír, mire a tömeg megindult a gimnázium felé. A hír nem bizonyult igaznak. Viszont *Dandos Gyula*, diák vezetésével a tanulók egy része csatlakozott a forradalmárokhoz. Elmentek Malinovszkij marsall szobrához és a felszabadulási emlékműhöz — *Pátzay Pál* kozák lovast ábrázoló szobrához — és ledöntötték azokat. *Tomasovszki András* felolvasta a miskolci forradalmároktól átvett öt pontos követelést, amelyet nem sokkal később tízezer példányban nyomtattak ki. Közben *Dandos Gyula* és *Vas Sándoregy* újabb követelést kezdett fogalmazni, amibe bekapcsolódott a Kossuth Lajos Gimnázium egész 4/B osztálya. Végül az elkészült 21 pontos követelés a Kossuth, a Zrínyi Gimnázium és a tanítóképző diákjainak közös követelése lett, melyet *Dandos Gyula* egy teherautó tetejéről olvasott fel a népnek. A Magyarországon tartózkodó szovjet csapatok kivonását, amnesztiát a forradalomban résztvevőknek, teljes gyülekezeti, vallás, sajtó és szavazójogot, a hadifoglyok hazabocsátását, a tananyag csökkentését, a filozófia, művészet és a nyelvoktatás bevezetését, illetve a Kossuth címer újbóli használatát követelték.

Kiengedték a rabokat a megyei börtönből. Délután megalakították az ideiglenes munkástanácsot,

pontosabban annak intézőbizottságát. Ekkor a nyíregyháziak a Városháza előtt kezdtek gyülekezni. *Dandos Gyula* az erkélyről beszédet mondott, a hallgatóság soraiból hívta fel magukhoz *Rácz István* tanár urat. „Tanár úr, segítsen nekünk.” A forradalmárok feloszlatták a megyei tanácsot. Létrehoztak egy 60 tagú megyei nemzeti bizottságot, amely a megyei tanács hatáskörét kívánta átvenni. Megkezdődött a városi és a megyei apparátus átszervezése, a kommunisták eltávolítása az apparátusból. Közben arra törekedtek a forradalmárok, hogy valamilyen úton-módon a honvédséget maguk mellé állítsák. Ezért október 26-án, este körülbelül 4—500-an a Damjanich laktanya elé vonultak és fegyvereket követeltek. Este 19 órakor tűzparancsot adtak ki a laktanyában. Sokakat lövés, szúrás vagy gránátszilánk okozta sebbel szállítottak kórházba.

Október 27-én, szombaton délután már szovjet harcokocsik, teherautók sokasága vonult a város utcáin keresztül. Az emberek a katolikus templom körüli kocka követ felszedték és azzal dobálták a harcokocsikat. A Korona Szálló padlásán megbújt ÁVO-sok a tömegbe lőttek... Közben az Állami Áruház előtt megállt a vonuló tankoszlop. *Gabulya Mihály* felállt az egyik szovjet gépkocsi lépcsőjére és azt kiabálta: „Menjetez haza!” Fejbe lőtték.

— Október 28-ra *Szilágyi László*, a forradalom vezetője meg egyezett a honvédséggel. Ekkor a nemzetőrség a felügyelet alá helyezte a postát. A hírközlő szervek már a városi munkástanács kezében voltak. Az újsághoz *Lengyel Antalt*, a rádió irányítására *Bencs Károlyt* és *Barota Mihályt* küldték.

Három nap alatt a lelkes forradalmi csapat a megyében átvette a hatalmat.

(*dr. Fazekas Árpád, orvostörténész segítségét kértük az események felelevenítésére*)